

Przemoc wobec dzieci

Zalecenia Komitetu Praw Dziecka

Uwagi końcowe do połączonych piątego i szóstego sprawozdania okresowego Polski

[...]

E. Przemoc wobec dzieci (Art. 19, 24 (3), 28 (2), 34, 37 (a) i 39 Konwencji)

Wolność dziecka od wszystkich form przemocy

26. Komitet z zadowoleniem przyjmuje działania podejmowane przez Państwo-Stronę w celu zwalczania przemocy domowej, jednak pozostaje zaniepokojony następującymi kwestiami:
- a) Brak kompleksowej strategii państwowej mającej na celu zapobieganie i ochronę dzieci przed wszystkimi formami przemocy, w tym zastraszaniem i przemocą cyfrową, oraz zapewnienie wsparcia dzieciom będącym ofiarami takiej przemocy;
 - b) Zakończenie kilku programów, w tym Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 oraz Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020;
 - c) Stała praktyka stosowania kar cielesnych, zwłaszcza w domach oraz przemocy domowej wobec dzieci;
 - d) Brak prawnego obowiązku opracowania standardów ochrony dzieci przed przemocą nałożonego na placówki opiekuńcze i oświatowe;
 - e) Brak bezpiecznych i przyjaznych dla dzieci mechanizmów składania skarg w celu zgłaszania nadużyć w policyjnych izbach dziecka, schroniskach młodzieżowych, szkołach lub innych placówkach dla dzieci.
27. Zgodnie ze swoim Komentarzem Ogólnym nr 13 (2011) o prawie dziecka do wolności od wszelkich form przemocy i Komentarzem Ogólnym nr 25 (2021) o prawach dzieci w środowisku cyfrowym oraz celem 16.2 Celów Zrównoważonego Rozwoju, Komitet zaleca, aby Państwo-Strona:
- a) Sformułowało, przy udziale dzieci, kompleksową strategię zapobiegania, zwalczania i monitorowania wszelkich form przemocy wobec dzieci, w tym zastraszania i przemocy cyfrowej;
 - b) Rozważyło przedłużenie krajowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który zakończył się w roku 2020, w celu wdrożenia Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej;
 - c) Wzmocniło środki mające na celu wyeliminowanie stosowania kar cielesnych, w szczególności w domach i przemocy w rodzinie;
 - d) Nałożyło na placówki opiekuńcze i oświatowe prawny obowiązek opracowania wewnętrznych standardów ochrony dzieci przed przemocą;
 - e) Zachęcało do zgłaszania wszystkich form przemocy wobec dzieci i ustanowiło dostępne, poufne, przyjazne dla dziecka i skuteczne mechanizmy składania skarg i zgłaszania nadużyć, w tym w policyjnych izbach dziecka, szkołach i instytucjach opiekuńczych;
 - f) Zapewniło wyjaśnianie i ściganie wszystkich przypadków przemocy wobec dzieci oraz wymierzenie sprawcom sprawiedliwości; Wzmocniło programy i usługi w zakresie zapobiegania przemocy oraz odzyskiwania zdrowia fizycznego i psychicznego oraz re-integracji społecznej dzieci będących ofiarami przemocy.

Wykorzystywanie i wyszukiwanie seksualne

28. Komitet odnotowuje przyjęcie Ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 oraz powołanie niezależnej komisji do zbadania przypadków wykorzystania seksualnego dzieci poniżej 15 r.ż. Komitet pozostaje zaniepokojony kwestią wykorzystywania

seksualnego dzieci i ograniczonymi informacjami dotyczącymi wyjaśniania, ścigania i karania - po przyjęciu Ustaw - przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci popełnianych przez duchownych.

29. Komitet wraca do swoich poprzednich zaleceń i wzywa Państwo-Stronę do:

- a) Kontynuowania działań mających na celu zagwarantowanie, że wszystkie przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci wobec dzieci poniżej 18 r.ż. będą zgłaszane, wyjaśniane i ścigane, w tym wykorzystywania seksualnego dzieci jakiego dopuszczają się osoby z kręgu zaufania dziecka, np. członkowie rodziny lub duchowni katoliccy;
- b) Zbierania danych dotyczących przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci, w tym tych popełnianych przez duchownych katolickich, w podziale według odpowiednich czynników oraz przekazania w swoim kolejnym sprawozdaniu okresowym szczegółowych informacji na temat zgłoszeń takich czynów i związanych z nimi postępowań wyjaśniających, postępowań karnych i wyroków skazujących;
- c) Zapewnienia podstawy prawnej i środków do utworzenia przyjaznych dla dzieci i interdyscyplinarnych centrów pomocy dzieciom (*barnahus*) w celu zapewnienia placówek umożliwiających przesłuchiwanie dzieci i prowadzenie odpowiedniej terapii dla dzieci będących ofiarami wykorzystywania seksualnego oraz zwiększenia dostępu do takich usług dla dzieci z wszystkich regionów;
- d) Rozważenia wykreślenia imion i nazwisk dzieci, które popełniły przestępstwa na tle seksualnym, z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, oraz zapewnienia, że otrzymają one odpowiednie wsparcie terapeutyczne uwzględniające ich potrzeby rozwojowe i zaburzenia seksualne;
- e) Zapewnienia odpowiednich środków zaradczych i wsparcia dla dzieci będących ofiarami wykorzystywania seksualnego oraz należytego ukarania sprawców tych przestępstw i dopilnowania, aby byli oni pozbawieni jakiegokolwiek kontaktu z dziećmi w swej działalności zawodowej.

Ocena realizacji i rekomendacje

Wolność od wszelkich form przemocy

27. W ostatnich latach wprowadzono w Polsce szereg znaczących zmian w obszarze przeciwdziałania wszelkim formom przemocy wobec dzieci.

W 2023 r. przyjęto ustawę⁵⁷, którą dokonano nowelizacji m.in. ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich⁵⁸, wprowadzając obowiązek wdrożenia Standardów Ochrony Małoletnich. Zrealizowano tym samym jedno z zaleceń Komitetu Praw Dziecka (27 (d)), dotyczące wprowadzenia prawnego obowiązku posiadania standardów ochrony dzieci przed przemocą⁵⁹. Zakres regulacji objął nie tylko podmioty opiekuńcze i edukacyjne, ale też m.in. podmioty medyczne oraz prowadzące

⁵⁷ Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1606).

⁵⁸ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560, dalej: ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich).

⁵⁹ Concluding observations on the combined 5th and 6th periodic reports of Poland: Committee on the Rights of the Child. Źródło: <https://digitallibrary.un.org/record/3953970?v=pdf> (dostęp dnia 25 maja 2026 r.).

miejsca zbiorowego zakwaterowania. Wciąż jednak nie wszystkie podmioty objęte są powyższą regulacją. Przykładowo podmioty prowadzące działalność psychologiczną, wciąż pozostają poza zakresem obowiązujących przepisów.

Wprowadzenie obowiązku wdrożenia Standardów Ochrony Małoletnich stanowi też częściową realizację zaleceń Komitetu Praw Dziecka nr 27 (c), (e) i (f). Wewnętrzne procedury przyjęte przez placówki mają bowiem uwzględniać reagowanie na przemoc domową, efektywne raportowanie wszelkich form przemocy w instytucjach różnego typu, a tym samym częstsze pociąganie do odpowiedzialności sprawców krzywdzenia dzieci, z uwagi na posiadanie przez organy informacji o fakcie krzywdzenia, które wcześniej mogło pozostać nieujawnione.

Procedury przyjęte przez placówki w ramach wdrożenia Standardów Ochrony Małoletnich powinny również zawierać określenie sposobu postępowania, na wypadek, gdy dziecko doznające przemocy lub jego rówieśnik ujawni fakt doznawania przemocy. O możliwości zgłoszenia niepokojących sytuacji dziecko powinno być poinformowane w ramach informacji o standardach, przygotowanych w wersji zrozumiałej dla dzieci. Stanowi to częściowe wykonanie zalecenia 27 (e) w zakresie umożliwienia raportowania krzywdzenia przez dzieci.

Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy wobec dzieci obejmują również inicjatywy edukacyjne i społeczne. Kampania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę “Dzieciństwo bez przemocy”, finansowana jest ze środków Funduszu Sprawiedliwości, wpisuje się w realizację zalecenia 27 (c) dotyczącego reagowania na przemoc domową.

Ministerstwo Edukacji zdecydowało o wprowadzeniu od 1 września 2026 r. obowiązkowego przedmiotu edukacja obywatelska w szkołach średnich⁶⁰, a także przedmiotu edukacja zdrowotna, którego moduł „zdrowie seksualne” ma pozostać nieobowiązkowy. Rozporządzenie Ministra Edukacji dotyczące tego zagadnienia zostało opublikowane na stronie Rządowego Centrum Legislacji pod numerem 115 wykazu prac legislacyjnych Ministra Edukacji. W ramach przedmiotu edukacja obywatelska uczniowie mają m.in. umieć rozpoznawać problemy społeczne i na nie reagować⁶¹.

Istotnym krokiem było również powstanie Krajowego Planu Przeciwdziałania Przestępstwom Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich na lata 2023 – 2026⁶². Dokument ten stanowi częściową realizację zalecenia Komitetu Praw Dziecka, dotyczącego przyjęcia kompleksowej strategii przeciwdziałania wszelkim formom przemocy wobec dzieci. Nadal nie został jednak opracowany Krajowy Plan Przeciwdziałania Przemocy na Szkodę Małoletnich, o którym mowa w art. 3 ust. 2 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom

⁶⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2024 r., poz. 781 z późn. zm.).

⁶¹ Edukacja obywatelska, Koncepcja przedmiotu. Źródło: <https://zpe.gov.pl/edukacja-obywatelska> (dostęp dnia 3 czerwca 2026 r.)

⁶² Uchwała nr 204 Rady Ministrów z dnia 17 października 2023 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Planu Przeciwdziałania Przestępstwom Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich na lata 2023-2026 (M. P. z 2023 r. poz. 1235).

przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich⁶³, powołano jednak Zespół do Spraw Ochrony Małoletnich, o którym mowa w art. 22s ust. 1 tejże ustawy, którego zadaniem ma być m.in. opracowanie tego planu oraz monitorowanie jego realizacji.

Ponadto, uchwalono Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań – Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2025 – 2028⁶⁴, a także Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030⁶⁵, czym zrealizowano zalecenie komitetu nr 27 (b).

Przyjęto również inne rozwiązania prawne⁶⁶ mające na celu zwiększenie ochrony osób doznających przemocy domowej, w tym możliwość wydawania przez Policję natychmiastowych nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu oraz zakazu zbliżania się w określone miejsca lub kontaktowania z osobą doznającą przemocy.

Ponadto w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej⁶⁷ zmieniono definicję przemocy domowej, rozszerzając ją o przemoc ekonomiczną, a także podkreślając, że dziecko, które jest świadkiem przemocy, samemu jej bezpośrednio nie doznając, także powinno być uważane za pokrzywdzone przemocą tego typu.

Na uwagę zasługuje również powołanie przy Ministrze Sprawiedliwości „Zespołu do spraw analizy zdarzeń, na skutek których małoletni poniósł śmierć lub doznał ciężkiego uszczerbku na zdrowiu”. Zespół, powstały za sprawą wprowadzenia ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw⁶⁸. Zespół ma za zadanie badać poważne przypadki krzywdzenia dzieci, celem wyciągania wniosków na temat występujących w systemie braków w zakresie ochrony dzieci i możliwych ulepszeń w tym zakresie. Zespół do dnia 1 lipca 2026 r. wydał cztery raporty z badania indywidualnych przypadków⁶⁹.

Jednocześnie część obszarów nadal wymaga dalszych działań systemowych. Dotyczy to w szczególności ochrony dzieci przed przemocą w środowisku cyfrowym. Trwają prace legislacyjne nad regulacją mającą na celu uniemożliwienie dzieciom dostępu do treści pornograficznych poprzez mechanizmy weryfikacji wieku⁷⁰. Ponadto, rozpoczęto prace nad

⁶³ Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

⁶⁴ Uchwała nr 52 Rady Ministrów z dnia 31 marca 2025 r. w sprawie "Rządowego programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej na lata 2025-2028" (M. P. z 2025 r. poz. 338 z późn. zm.).

⁶⁵ Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M. P. z 2023 r. poz. 1232 z późn. zm.).

⁶⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636 z późn. zm.).

⁶⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 z późn. zm.).

⁶⁸ Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1606).

⁶⁹ Ministerstwo Sprawiedliwości, Raporty Zespołu do spraw analizy zdarzeń, na skutek których małoletni poniósł śmierć lub doznał ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Źródło: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/raporty> (dostęp dnia 25 maja 2026 r.).

⁷⁰ Projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści pornograficznych w Internecie – Ministerstwo Cyfryzacji, nr wykazu UD 179. Źródło:

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12394953/katalog/13113181#13113181> (dostęp dnia 25 maja 2025 r.).

projektem ustawy dotyczącej granicy wiekowej dostępu dzieci do mediów społecznościowych (15 lat)⁷¹.

Nadal nie został również wdrożony do polskiego systemu prawnego zintegrowany model pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem typu Barnahus. Centra Pomocy Dzieciom, bazujące na tym modelu, nadal funkcjonują wyłącznie dzięki staraniom Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę i jej partnerów ze środowiska organizacji społecznych.

Doświadczenia praktyczne wskazują ponadto na utrzymujące się trudności w zakresie koordynacji działań podejmowanych wobec dzieci doznających krzywdzenia. Wobec rodziny, w której podejrzewa się krzywdzenie dziecka, zaangażowane bywają równolegle różne służby i profesjonaliści, którzy nie zawsze wymieniają między sobą informacje (dwa różne wydziały tego samego sądu), prowadzą działania w oparciu o odmienne cele swojego działania (asystent rodziny, kurator), a niekiedy nawet nie wiedzą o swoim wzajemnym zaangażowaniu. W debacie eksperckiej podnoszona jest potrzeba koordynacji działań podejmowanych wobec dziecka i jego rodziny, poprzez powołanie służb ochrony dzieci w istniejącej strukturze systemowej tj. wydzielenie departamentów ochrony dzieci w ramach ośrodków pomocy społecznej.

Procedura Niebieskiej Karty dotycząca rodzin, gdzie jest stosowana przemoc, wciąż nie została zdigitalizowana.

Rekomendacje:

1. wprowadzenie do porządku prawnego centrów pomocy dzieciom opartych na modelu Barnahus jako miejsca zapewniającego dzieciom pokrzywdzonym i ich niekrzywdzącym opiekunom interdyscyplinarną pomoc „pod jednym dachem”, wraz z zapewnieniem ich (co najmniej) częściowego finansowania ze środków publicznych,
2. cyfryzacja procedury Niebieskiej Karty poprzez powstanie ogólnopolskiej bazy danych,
3. powołanie służb ochrony dzieci wzorem innych państw europejskich i ujęcie ich jako koordynatorów każdego przypadku dziecka i jego rodziny,
4. nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich celem upewnienia się, że wszystkie podmioty pracujące z dziećmi są objęte tą regulacją.

⁷¹ Nagranie konferencji prasowej z 27 lutego 2026 r., *Prezentacja głównych założeń ograniczenia dostępności mediów społecznościowych dla dzieci i młodzieży*. Źródło: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=905401565573564 (dostęp dnia 4 czerwca 2026 r.).

Przemoc i wykorzystywanie seksualne

29. Wydłużono okres przedawnienia czynów przeciwko wolności seksualnej popełnionych na szkodę małoletnich, do ukończenia przez pokrzywdzonego 40 r.ż. oraz wyłączono przedawnienie w przypadku przestępstw z art. 197 § 4 lub 5 oraz art. 148 § 2 pkt 2 lub § 3 gdy poszkodowanym jest małoletni poniżej 15 r.ż.⁷², czym częściowo zrealizowano zalecenie 29 (a). Ponadto częściową realizację tego zalecenia stanowi również wprowadzenie Standardów Ochrony Małoletnich, których celem jest zapewnienie odpowiedniej reakcji instytucji na ujawnienie przypadków krzywdzenia dzieci, niezależnie od typu przemocy doświadczonej przez dziecko oraz osoby sprawcy.

Nie wykonano zalecenia Komitetu Praw Dziecka nr 29 (b) i nie wprowadzono żadnych zmian w zakresie systemu zbierania danych o krzywdzeniu dzieci.

Zalecenie Komitetu Praw Dziecka nr 29 (c), dotyczące wprowadzenia do systemu prawnego centrów pomocy dzieciom oraz zapewnienia ich stabilnego finansowania, również nie zostało dotychczas zrealizowane.

Nie dokonano także zmian odnoszących się do zalecenia nr 29 (d), dotyczącego usunięcia nieletnich sprawców przemocy seksualnej z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Wykonano zalecenie 29 (e) poprzez rozszerzenie zakresu art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. Zobowiązano pracodawców i organizatorów działalności różnego typu związanej z pracą z dziećmi, do weryfikacji niekaralności kandydatów do pracy i współpracy, w tym weryfikacji w rejestrach karnych państw trzecich.

Dokonano również nowelizacji ustawy o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15⁷³. Celem było umożliwienie Komisji inicjowania postępowań dotyczących wpisu do Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym osób, wobec których nastąpiło już przedawnienie karalności, jednak nadal mogą stanowić zagrożenie dla dzieci i nie powinni mieć możliwości pracy z nimi. W marcu 2026 r. Rejestr Orzeczeń Komisji liczył 11 wpisów. Jednocześnie zakres działania Komisji ogranicza się wyłącznie do spraw dotyczących przemocy seksualnej wobec dzieci poniżej 15 r.ż. W kontekście definicji dziecka przyjętej w Konwencji o prawach dziecka, dzieckiem jest każda osoba poniżej 18 r.ż. W debacie eksperckiej podnoszona jest potrzeba rozszerzenia kompetencji Komisji dla celów polepszenia systemu ochrony dzieci przed przemocą seksualną, w tym dla zapewnienia prewencji

⁷² Kodeks karny, art. 101 § 4.

⁷³ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 (Dz. U. z 2024 r. poz. 94, dalej: ustawa o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości wobec małoletnich poniżej lat 15.).

indywidualnej co do sprawców tego typu przestępstw, także o sprawy, w których pokrzywdzone zostały dzieci w wieku 15 – 18 lat.

W praktyce wskazuje się również na ryzyko pośredniej identyfikacji danych dziecka pokrzywdzonego przestępstwem o charakterze seksualnym poprzez zapoznanie się z danymi sprawcy umieszczonymi w publicznej części Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Może to prowadzić do ujawnienia informacji o pokrzywdzonym dziecku oraz wiązać się z ryzykiem stygmatyzacji i dalszych negatywnych konsekwencji.

Rekomendacje:

1. poprawę systemu zbierania danych dotyczących krzywdzenia dzieci, w tym m.in. ujednolicienie definicji stosowanych przez różne podmioty, granic wiekowych oraz sposobu dezagregacji danych ze względu na wiek i płeć osób pokrzywdzonych i podejrzanych, a także zbieranie danych dotyczących śmiertelnych przypadków krzywdzenia dzieci, celem zapewnienia państwu pełnego obrazu sytuacji dzieci w Polsce,
2. rozważanie rezygnacji z publicznej części Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym bądź zapewnienie odpowiednich szkoleń dla sędziów w przedmiocie możliwości oraz zasadności rezygnacji z umieszczania danych sprawcy w publicznej części Rejestru, nawet jeśli istnieją ku temu ustawowe przesłanki,
3. rozważenie usunięcia danych dzieci, które dopuściły się przestępstw o charakterze seksualnym z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym oraz zapewnienie im odpowiedniego wsparcia terapeutycznego ukierunkowanego na ich potrzeby rozwojowe i rozwiązywanie problemów związanych z zachowaniami seksualnymi,
4. objęcie zakresem kognicji Komisji do Spraw Przeciwdziałania Pedofilii także do spraw dotyczących dzieci powyżej 15 r.ż.